

WAKE UP!

UPCYCLE JE REGIO

UPCYCLE JE REGIO VANUIT GRONDSTOFKRINGLOPEN

Alfride Groenewold
Leonie Spronk

INHOUD

09 > WAKE UP! PROLOOG

HOOFDSTUK

01

- 11 > DE URGENTIE: AL TWEE MINUTEN OVER TWAALF
- 15 > De wereld ligt op de intensive care
THOMAS RAU
- 25 > Het wordt tijd dat we verantwoordelijkheid nemen voor deze planeet
LOUISE VET
- 33 > Met al dat plastic in onze wateren voltrekt zich nu de grootste olieramp ooit
MARIA WESTERBOS
- 41 > Als je zelf de urgentie voelt, wil je wel aan de slag
MARJAN MINNESMA
- 46 > Europese Groene Actieplan wil groen ondernemerschap vergroten
INSPIRATIE

HOOFDSTUK

02

- 49 > DE VISIE: ANDERS KIJKEN NAAR GRONDSTOFFEN
- 53 > In onze huidige economie verdwijnt jaarlijks 8 kg textiel per inwoner
ANTON LUIKEN
- 61 > Het gebruik van kunststoffen zal alleen maar toenemen
GEERT HEIDEMAN / RUDY FOLKERSMA
- 69 > Afval scheiden genereert meer inkomsten, dat is mijn punt
GUNTER PAULI
- 74 > Nieuwe ondernemingsgeest breekt door
INSPIRATIE

VERANDERING LIGT
VRIJWEL ALTIJD
BINNEN HET EIGEN
BEREIK EN DE EIGEN
INVLOEDSSFEER VAN
EEN SAMENLEVING
IN EEN REGIO.

HOOFDSTUK

03

- 77 > DE STRATEGIE: CIRCULAIRE ECONOMIE ALS BASISSTEEEM
- 81 > De omslag naar duurzaamheid komt uit de grote steden
MEINY PRINS
- 89 > Verduurzaming staat of valt met leiderschap
STEF KRANENDIJK
- 95 > Continu out of the box denken brengt je verder
TON VAN KEKEN
- 103 > De uitdaging is om gerecyclede kunststoffen zo hoog mogelijk in de keten terug te brengen
GERRIT KLEIN NAGELVOORT
- 110 > Inwoners maken zelf het verschil in verduurzaming
INSPIRATIE

HOOFDSTUK

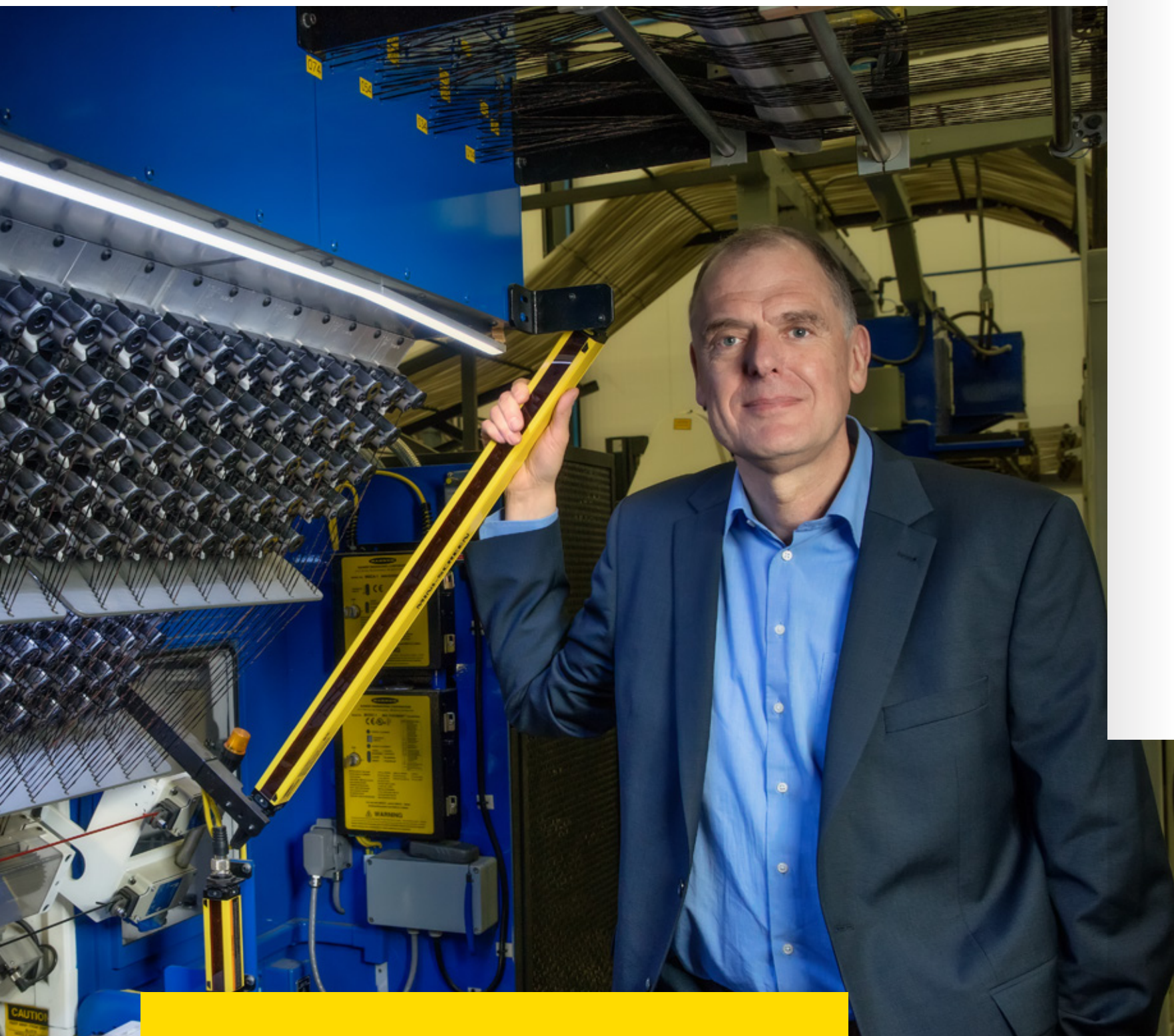
04

- 113 > DE CULTUUR: DOOR VERBINDING HET VERSCHIL MAKEN
- 117 > Uiteindelijk kunnen we het verschil maken bij de burger
WIM VAN LIESHOUT
- 125 > Innoveren moeten we echt samen doen
WIEGER DROOGH
- 130 > Competenties en kernwaarden van succesvolle duurzame bedrijven
INSPIRATIE

HOOFDSTUK

05

- 133 > DE AANPAK: VERBINDEN IN DE EIGEN REGIO
- 137 > We willen participatiekampioen worden
JOHN VERNOOIJ
- 143 > Gemeenten moeten hun rol in duurzaamheid nu gaan oppakken
JACQUELINE CRAMER
- 150 > Stappenplan De circulaire stad
INSPIRATIE
- 157 > Omdenken is de succesvoorwaarde van de circulaire economie
ALFRIDE GROENEWOLD
- 172 > Upcycling in de regio
INSPIRATIE
- 177 > AAN DE SLAG EPILOOG
- 179 > BRONNENLIJST

Ton van Keken, senior vice president operations van Interface

‘CONTINU OUT OF THE BOX DENKEN BRENGT JE VERDER’

Het eerste volledig duurzame productiebedrijf ter wereld worden zonder negatieve invloed op het milieu. Dat is de missie van de internationaal opererende tapijttegel-fabrikant Interface. Ray Anderson, wijlen oprichter en CEO van Interface, vond dat hij zich schuldig maakte aan plundering van grondstoffen, vernietiging van de aarde en diefstal van de toekomst van zijn eigen kleinkinderen. Dat zette hem aan het denken. En zo werd in 1994 Mission Zero geïntroduceerd, de missie om in 2020 voor

honderd procent duurzaam te produceren en een herstellende bijdrage te leveren aan het milieu en de maatschappij. Voor Ton van Keken, senior vice president operations van de Nederlandse vestiging in Scherpenzeel, voelt Mission Zero als een jas die gegoten zit. “Met Mission Zero willen we het verschil maken, voor onze klanten, voor onze leef-omgeving en voor onszelf. Dat vraagt om het continu out of the box denken. Dat is buitengewoon inspirerend en effectief.”

INTERFACE

IS IN 1973

OPGERICHT

DOOR RAY

ANDERSON

Interface is in 1973 opgericht door Ray Anderson, het stereotype van een Amerikaanse ondernemer die met een eigen concept voor zichzelf begon. Senior vice president operations Ton van Keken: "Anderson zag goede kansen om met tegeltapijt de kantorenmarkt te veroveren. Hij was ervan overtuigd dat de tapijttegel zou aanslaan vanwege de modulaire vorm en het gemak in zowel de logistiek en de verwerking (het leggen van de tegels, red.) als het onderhoud. Hij begon met niets, nam een hogere hypotheek op zijn huis en schafte machines aan. En hoewel het product al op de markt was gebracht door andere bedrijven, zoals Heuga in Scherpenzeel, bracht Anderson een revolutie teweeg. Tapijten werden tot dan toe immers vooral kamerbreed geproduceerd." Ruim veertig jaar later opereert Interface als beursgenoteerde onderneming in Noord- en Zuid-Amerika, Europa, Australië en Azië. Vanuit de vestiging in Scherpenzeel en een vestiging in Ierland wordt ontwikkeld en geproduceerd voor de Europese markt.

WETEN- SCHAPPELIJKE ANALYSE PRODUCT- LEVENSCYCLUS

De drang naar innovatie is nog altijd voelbaar; met de door Anderson ingezette Mission Zero heeft het bedrijf een duidelijke opdracht te vervullen. "Interface wil steeds verder gaan dan de gangbare normen en wil grenzen verleggen in duurzaam produceren", aldus Van Keken. Het bedrijf heeft zeven doelen geformuleerd die bijdragen aan het behalen van de missie: 1. geen afval, 2. goede emissies, 3. hernieuwbare energie, 4. de kringloop sluiten, 5. efficiënt transport, 6. betrokken medewerkers en 7. innovatief ondernemerschap. "We hebben de ambitie om herstellend te produceren. Dat gaat een stap verder dan het reduceren van de milieu-impact van de productie van tapijten en begint met een wetenschappelijke analyse van de levenscyclus van onze producten. Dat is de basis waarmee je inzicht krijgt in de processen waarin de milieu-impact wordt gegenereerd. En waar je dus aan moet werken."

68 PROCENT GRONDSTOF- VERBRUIK

Die milieu-impact bleek voor 68 procent in de grondstof te zitten die Interface aanwendt voor de productie van de tapijttegel. Van Keken: "Slechts negen procent wordt gegenereerd binnen de muren van deze fabriek. Ook dat percentage kunnen we uiteraard beïnvloeden; we willen op nul uitkomen. Dus rollen we nu ons project 'Scherpenzeel to zero' uit, waarbij we groen gas en groene energie aanwenden en ook het waterverbruik hebben teruggebracht met een eigen kringloopsysteem. Maar onze focus lag in beginsel op die 68 procent grondstofverbruik." Interface heeft langere tijd gezocht naar een manier om de tapijttegels aan het einde van de levensduur te recyclen.

'NIEUW NYLON
GAREN IS HET
MEEEST MILIEU-
BELASTEND
VOOR DE
PRODUCTIE VAN
TAPIJTTEGELS.
DAAROM ZETTEN
WE NU RE-ENTRY
2.0 IN'

RE-ENTRY PROGRAMMA

Knelpunt was het vinden van een leverancier die de vezels van de gebruikte tegels wilde verwerken tot nieuw garen voor het tapijt. "In 1995 introduceerde Interface al het terugnameprogramma Re-Entry voor gebruikt tapijt. We onderscheiden drie stappen: 1. Re-use, waarbij we gebruikte tapijten op andere plaatsen leggen voor andere doeleinden, 2. Re-entry 2.0, recycling op grondstoffenniveau, waarbij we samenwerken met afvalbedrijf Sita en garenleveranciers, en 3. Energy-recovery, waarbij niet opnieuw te gebruiken tapijten worden aangewend voor energiewinning in de cementindustrie." Daardoor kan Interface ook versleten tapijten van concurrenten inzamelen bij klanten die Interface tapijttegels afnemen. Van Keken: "Helaas zijn niet alle gebruikte tapijten geschikt voor recycling. Maar dat betekent niet dat ze waardeloos zijn. We vermarkten de afgeschreven tapijten dan aan bedrijven in de cementindustrie, die energie winnen door verbranding en de as als waardevolle grondstof weer inzetten voor de productie van cement. Dit noemen wij Energy-recovery. Het is een 'next best' optie. Want hoewel het minder goed is dan recycling, is het altijd nog beter dan alleen maar verbranding of storten."

INNOVATIEVE PRODUCTEN

Volgens Van Keken is het Re-entry programma een stap in de goede richting. Maar Interface wil naar nul negatieve impact. Daarom heeft het bedrijf onderzocht hoe het gebruik van nylon garen kan worden verminderd. Niet zonder succes. Van Keken: "We kunnen nu een tapijttegel concept leveren, genaamd Microtuft, met ongeveer vijftig procent minder garen dan een standaard tapijttegel, zonder dat het ten koste gaat van de kwaliteit van de tegel. Microtuft is nu een veelgevraagd product. Daar zijn we trots op." Weer een andere stap is het winnen van volledig natuurlijke grondstoffen. "We hebben een bionylon ontwikkeld. Een prachtige grondstof die voor 63 procent procent is gemaakt uit olie van de zaden van de Castorplant uit India."

“**QUA KOSTPRIJS IS DEZE BIONYLON VEEL DUURDER, DUS WE ZETTEN HIERVAN NOG GEEN GROTE HOEVEELHEDEN AF. MAAR WE KUNNEN NU WEL EEN KLANTSEGMENT BEDIENEN DAT JUIST VANWEGE DEZE KENMERKEN VOOR INTERFACE KIEST. DAAR ZIJN WE ZEER VERHEUGD OVER. HET LAAT ZIEN DAT INNOVATIES ALTIJD VAN WAARDE ZIJN VOOR JE BEDRIJF.**

AANZIENLIJK MINDER PRODUCTIEAFVAL

Gelijk met het sluiten van de waterkringloop en het aanwenden van groen gas en groene energie is in de vestiging in Scherpenzeel ook de hoeveelheid productieafval flink verminderd. Van Keken: "Afwenden we nu voor een groot deel aan als grondstof voor nieuwe producten. Daarnaast hebben we een nieuwe manier ontwikkeld om tapijttegels te snijden. Hierdoor wordt het productieafval met tachtig procent teruggedrongen, wat een besparing oplevert van 310 ton afval per jaar. Ook hebben we de afvalkosten per unit teruggebracht met 41 procent. Het afval dat we nu nog moeten afvoeren, hebben we sinds 1996 met 88 procent weten terug te dringen. Ook dat is een mooie stap richting Mission Zero."

SAMENWERKEN

Het produceren van duurzame tapijttegels alleen is niet voldoende om succes te hebben in de markt.

“**JE KUNT HET MEEST DUURZAME PRODUCT LANCEREN, MAAR ALS JE KLANT HET NIET MOOI VINDT, VERKOOP JE NIETS. HET GAAT IN DE EERSTE PLAATS OM AANSPREKEND DESIGN.**

Mede om die reden werkt Interface nauw samen met architecten en designers. "Daarnaast werken we met partners als kennisinstututen, universiteiten en leveranciers innovatieve ideeën uit. Zoals met de leverancier van het garen voor de tapijttegels." Vanuit de wens om vooral gerecycled garen te gebruiken, kampte de garenleverancier op een gegeven moment met een leveringstekort. "Er was onvoldoende gerecycled nylon garen leverbaar. Dat zette ons aan het denken."

“**EEN MEDEWERKER ZEI: 'IN DERDEWERELDLANDEN VIND JE VEEL VISNETTEN IN ZEE, OP HET STRAND EN IN DE NABIJE OMGEVING. WAAROM GAAN WE DIE NIET INZAMELEN EN RECYCLEN?' DAT VONDEN WE EEN SUBLIEM IDEE.**

"Visnetten zijn immers van nylon gemaakt en kunnen worden verwerkt tot nieuw garen voor tapijttegels. Zo zijn we in 2012 een pilotproject gestart in de Filippijnen. Daar lossen we overigens niet alleen een milieuprobleem mee op. De lokale bevolking genereert ook inkomen. Het mes snijdt dus aan twee kanten." Op de vraag in hoeverre dit soort projecten winstgevend zijn, reageert Van Keken: "Dit Net-Works programma is nu al self-funding. Daarnaast zitten er sociaal/maatschappelijke en marketing-technische componenten aan het realiseren van dergelijke inclusieve circulaire business modellen. We versterken onze waardepropositie in de markt. Bovendien is winstgevendheid een kwestie van tijd; de olieprijs gaat een keer stijgen."

“**WE HEBBEN EEN BIONYLON ONTWIKKELD DIE VOOR 63 PROCENT IS GEMAAKT UIT OLIE VAN DE CASTORPLANT UIT INDIA**”

DUURZAAMHEID TASTBAAR MAKEN

Mission Zero. Volgens Van Keken is de missie door de hele organisatie omarmd. "Iedereen binnen Interface wordt in verschillende niveaus opgeleid over duurzaamheid. Het is de filosofie van ons bedrijf. In de fabriek hebben we ook heel bewust Lean principes uitgerold. Er is namelijk een enorme overlap tussen Lean denken en duurzaamheidsdenken. In beide gevallen gaat het om het tegengaan van verspilling." Met Mission Zero heeft Interface duurzaamheid tastbaar gemaakt. Ook de overheid heeft daarin een rol, zegt Van Keken. "Ik vind dat de overheid meer transparantie mag afdwingen over de milieu-impact van producten. Een goed voorbeeld is de auto-industrie. De echte innovaties kwamen pas toen autofabrikanten werden verplicht om over elke auto te publiceren wat de CO2 uitstoot per kilometer was. Eerder werden wel duurzaamheidsverslagen gemaakt, maar die waren abstract. Duurzaamheid is dus gebaat bij transparantie. Het is de eerste stap om duurzame innovaties af te dwingen. In welke sector dan ook."

'DE OVERHEID
MAG MEER
TRANSPARANTIE
AFDWINNEN OVER
DE MILIEU-IMPACT
VAN PRODUCTEN'

'DE WINST-
GEVENDHEID
VAN ECOLOGISCH
VERANTWOORDE
PRODUCTEN IS
EEN KWESTIE
VAN TIJD. DE
OLIEPRIJS
GAAT EEN KEER
STIJGEN'

OVER TON VAN KEKEN

Ton van Keken (1961) is sinds 2001 werkzaam bij Interface, aanvankelijk als manager operations unit Scherpenzeel en vanaf 2007 als senior vice president operations. Van Keken maakt zich hard voor duurzaamheid binnen de bedrijfsvoering, wat ook tot uiting komt in de bestuursfuncties die hij vervult bij brancheorganisaties MODINT, VNTF United Dutch Carpet Manufacturers en VNO-NCW. Eerder werkte Van Keken als manager bij Stork CSi en Stork Bepak. Ton van Keken behaalde in 1979 zijn bachelor of electrical engineering aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda en trad vervolgens in dienst bij het Ministerie van Defensie en later de Koninklijke Luchtmacht. In 1989 behaalde hij zijn master of business administration aan de Open Universiteit en in 1995 rondde hij een management development programma af aan de Nyenrode Business University.

Leestip
Duurzaam en succesvol ondernemen. Een business case uit de circulaire economie
Ray Anderson, 2013
ISBN 978 94 014 08837